

SÁMIID RIKKASEARVI

Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Njunjuš

Livskraftiga samiska näringar
genom tradition och förnyelse
2018

Inledning

Vi är samer och vill vara samer, utan att därför vara mer eller mindre än andra folk i världen, med en självklar rätt till självbestämmande.” De orden har våra tidigare politiska företrädare antagit på den VII:e Nordiska samekonferensen i Jiellevárri/ Váhtjer/ Gällivare 1971. Ord som idag är lika aktuella som då och är inledningen på Njunjuš, vårt visionsdokument.

Vilka är vi?

Sámiid Riikkasearvi (SSR) bildades 1950 med både sameföreningar och samebyar som medlemmar. Vi arbetar för samiskt självbestämmande, en hållbar förvaltning av naturen samt en bibehållen naturbetesbaserad renskötsel med utgångspunkt från samisk traditionell kunskap.

SSR:s verksamhet utgår ifrån de rättigheter som vi som folk under lång tid har upparbetat och som erkänts genom bruk av markerna, både inom nationell och internationell rätt.

Vår samiska kultur utgår ifrån renskötseln som grundar sig på ett traditionellt bruk av land och vatten. Vi ska fortsätta verka för en långsiktig och hållbar renskötsel som utvecklas hela tiden men på våra egna villkor.

Rätten till självbestämmande är den mest centrala delen av alla mänskliga rättigheter. Den är en förutsättning för förverkligandet av våra mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Vår rätt till mark och vatten har uppstått genom långvarigt bruk och en förutsättning för en hållbar renskötsel är arbetsro och betesro med minimala störningar på både is och från luftrummet.

SSR hämtar inspiration och kraft från vår natur, våra yngre samt den traditionella kunskap som våra äldre förmedlat till oss. För att vi ska kunna uppnå vår vision måste vi själva leda diskussionen och arbetet med vår egen framtid. Med tradition och ny kunskap förvaltar vi vårt levnadssätt till kommande generationer.

Renskötseln, vårt språk, vår kultur och våra övriga samiska näringar ska utvecklas på ett sätt som stärker våra medlemmar.

Vår värdegrund symboliseras av árran (eldstaden) i en kåta med árranstenarna runt omkring den värmande elden. De sex stenarna symboliserar de viktiga grundpelarna som SSR:s vision vilar på:

Renskötsel

Vår vision är en livskraftig, hållbar, levande och naturbetesbaserad renskötsel med framtidstro. Renskötseln är en av de traditionsbärande levnadssätten, det är ett sätt att leva och tänka och är grunden för samisk kultur. SSR har en viktig uppgift att arbeta för att våra näringar ska vara fungerande och ekologiska och utvecklas på våra egna villkor. Renskötarna måste få känna arbetsro, oavsett var de befinner sig i renskötselområdet. Med arbetsro kommer glädje och framtidstro.

Samiskt näringsliv

SSR:s vision är ett samiskt företagande som utgår från en ömsesidighet mellan natur och människa och som är i harmoni med renskötseln. SSR ska stödja och uppmuntra det samiska näringslivet som ska utvecklas och växa.

Duodji är en del av vår traditionella kunskap och livsstil som vi värnar om och är en viktig del av det samiska näringslivet.

Naturen

Vår kultur bygger på ett liv där människan och naturen är en helhet, vi förvaltar vårt land och vatten med stor respekt och försiktighet efter föreställningen att vi lånar land och vatten av kommande generationer. Vi har lovat att våra förfäder att förvalta naturen på ett hållbart och respektfullt sätt. Och det löftet avser vi hålla.

Ett respektfullt förhållande till naturen är en förutsättning för mänsklig överlevnad. De globala klimatförändringarna påverkar hela världen, ett stort ansvar för människan att agera för att minimera klimathoten.

Urfolken som lever och verkar i och med naturen är de som först ser och påverkas av en förändring i klimatet.

En frisk, välmående och levande natur är en förutsättning för en naturbetesbaserad renskötsel.

SSR:s mål är en livskraftig och hållbar samisk livsmiljö. SSR ska tillsammans med samebyarna och sameföreningarna arbeta för att minska vårt eget klimatavtryck. De oförutsägbara klimatförändringarna får både direkta och indirekta konsekvenser för renskötseln och den samiska kulturen. SSR måste arbeta offensivt för att möta de pågående klimathoten.

Ledarskap

Samernas rätt att själva bestämma över sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling och att för sina egna syften själv förfoga över sina naturtillgångar kräver ett starkt och offensivt samiskt ledarskap. Ett samiskt ledarskap kännetecknas av att lyssna och vägledas av andra för att sedan inspirera samt skapa engagemang hos andra. Ledarskapet ska också kännetecknas av mod och styrka att kämpa för sitt land, sitt språk och sin kultur. Där har renskötseln en central plats.

SSR:s roll är att starkt och offensivt tillsammans med medlemmarna leda vårt samhälle till eget samiskt självbestämmande. Internt använder sig SSR av rådedibme - ett traditionellt konsensusliknande beslutsfattande.

Kultur

Vi ser vår kultur ur ett helhetsperspektiv som omfattar både den man är och det man gör och som ständigt utvecklas. Renskötseln är för oss ett levnadssätt som innebär bärare av samisk kulturell tradition och identitet. Den grundar sig på traditionell kunskap, men anpassar sig oavbrutet efter det moderna samhället.

SSR:s verksamhet utgår från vår samiska kultur och våra egna traditioner, med ett arbetssätt som är anpassat till det moderna samhället men med förankring i den traditionella kunskapen.

Samiskt språk

Vårt modersmål är samiska och är viktigt för vårt folk. Vårt samiska språk har en central plats i den samiska kulturen och är en del av vår identitet både som människor och som folk. Vår vision är att användningen av det samiska språket ska öka, även inom SSR.

Strategier för hur vår vision ska uppnås:

- Sámiid Riikkasearvi har en viktig roll när det gäller att sprida och förmedla kunskap till främst till våra medlemmar samt det omgivande samhället. Vi ska vara en offensiv och trovärdig organisation med hög kompetens som i vårt arbete tar utgångspunkt i våra egna samiska värderingar. SSR ska vara en organisation som agerar istället för reagerar.
- Att tillvarata vårt ungdomsråds åsikter och kompetenser och implementera dessa i våra egna visioner på bästa sätt för att på så sätt ge de yngre möjligheten att påverka sin egen framtid.
Att arbeta för ett livskraftigt Sápmi där vårt behov av att nyttja land och vatten för vår försörjning (renskötsel) är tryggad i enlighet med gällande folkrättsliga principer. I detta arbete har samebyarna huvudansvaret för förvaltningen av vårt land och våra resurser. Vi kallar det för *iešheanalaš*, egenmakt. (SaL,SaS,SaU) *jijtjeaamoe*, *Iesjábmo*.
- Att arbeta med en utveckling av renskötelsen som är holistiskt, det vill säga hållbar och ekonomiskt bärkraftig, som både tar hänsyn till kultur och livsstil. Vi kallar denna livskraftiga renskötsel för *bistevas̄ boazoealáhus*. (SaL,SaS,SaU), *Stuoves boatsojäláduš Jielije baātsoe mij dovne kultuvem j̄ih jielemem seatedh*.
- Att sträva efter att medlemmarnas behov säkerställs. För SSR är det av högsta betydelse att ha en god relation med våra medlemmar, det är endast genom denna relation som vi kan möjliggöra ett framgångsrikt arbete. Denna strävan mot enighet med medlemmarna kallar vi *aktavuohta*, *rahtjat aktavuohtaj*, (SaL,SaS,SaU) *Aktesi-vyöki latjkehdh*.
- Att arbeta med att stödja sameföreningarna för att föreningarna ska kunna utvecklas utifrån sina egna behov. Sameföreningarna ska få bättre förutsättningar för att fungera som ett viktigt instrument för att öka förståelsen för renskötsel och samisk kultur. Vi kallar denna förståelse för *ipmárdus*. *Dádjadus*, SaL, SaS, SaU)
- Att arbeta för att vi samer ska känna stolthet över vårt arv, vårt språk och vår identitet. Den dubbla kulturella kompetensen som vi innehar är en stor resurs och tillgång. Vi kallar denna flerkulturkompetens för *Máנגgakultuvrralašvuohta*. *Moattekultuvramáhtto* (SaL,SaS,SaU) *Gellienkultuvremaahtoe*
- Att arbeta för att vi samer inte bara skall vara synliga i Sverige och i Norden, utan även globalt. Vi ska skapa fler möjligheter att vara med och påverka sakfrågor som berör renskötelsen, våra samiska näringar och kultur på en internationell nivå. För oss samer är det *oassalastin*, *oassálasstem*, omvärldsdeltagande. (SaL,SaS,SaU)

Dessa konventioner och stadgar visar vilka rättigheter vi har som folk:

- FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna.
- Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (ECHR)
- Urfolksdeklarationen (UNDRIP)
- Internationella konventionen om utrotande av rasdiskriminering (CERD)
- Internationella konventionen om civila och politiska rättigheter (ICCPR)
- Internationella konventionen om biologisk mångfald (CBD)
- FN:s barnkonvention
- Nordisk samekonvention under utarbetande
- ILO 111 om rätten att inte diskrimineras i arbetslivet mm.
- ILO nr 169.
- Konventionen om biologisk mångfald. 8 j.
- FN:s konvention om medborgerliga rättigheter.

